

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

สังคมศาสตร์เป็นวิชาที่ศึกษามนุษย์ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม โดยศึกษาในแง่ของวิทยาศาสตร์ การเรียนสังคมศาสตร์ทำให้ผู้เรียนมองสังคมตามสภาพความเป็นจริง มีวิจารณ์ญาณ รู้จักวิเคราะห์ปัญหา และเป็นคนมีเหตุผล การศึกษาวิชาสังคมศาสตร์จึงแบ่งออกเป็นสาขาย่อย ๆ เพื่อให้เห็นลักษณะของสังคมแต่ละด้านอย่างชัดเจน (ประเสริฐ ไย้มกลิ่นฝิ่ง และคนอื่น ๆ, 2534) ได้แก่ สังคมวิทยา มานุษยวิทยา จิตวิทยาสังคม เศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ และประวัติศาสตร์ (สกินเนอร์, 2499) ทั้ง 6 สาขาวิชาสาขาย่อยนี้จัดว่าเป็นกลุ่มวิชาหลัก (core discipline) ของสังคมศาสตร์ นอกจากนั้นยังมีกลุ่มสาขาวิชาที่ประยุกต์ออกไป (eclectic discipline) ได้แก่ วิชาการศึกษา รัฐประศาสนศาสตร์ บริหารธุรกิจ กฎหมาย เป็นต้น (สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2517)

สังคมวิทยาเป็นการนิจศึกษาเชิงวิทยาศาสตร์ในเรื่องปรากฏการณ์ที่เกิดจากความสัมพันธ์ของมนุษย์ในกลุ่ม และการนิจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาวะแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น วิธีศึกษาทางสังคมวิทยาใช้การสังเกต และวิเคราะห์เหตุการณ์ในกลุ่มชนที่เกิดซ้ำสม่ำเสมอในรูปแบบเดียวกัน เพื่อสรุปหาความหมายที่เป็นสากลซึ่งอาจพิสูจน์ยืนยันว่าเป็นจริงทั่วไป (ราชบัณฑิตยสถาน, 2532)

มานุษยวิทยาเป็นการนิจศึกษาเรื่องมนุษย์และผลงานของมนุษย์ มานุษยวิทยาจัดเป็นทั้งวิทยาศาสตร์ธรรมชาติและสังคมศาสตร์ แต่เดิมนั้นวิชานี้มักจะศึกษาเฉพาะมนุษย์และวัฒนธรรมยุคก่อนประวัติศาสตร์หรือวัฒนธรรมแบบดั้งเดิม แต่ในระยะหลัง ๆ นี้มีการขยายขอบเขตไปศึกษามนุษย์ยุคปัจจุบันมากขึ้น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2532)

สังคมวิทยาและมานุษยวิทยามีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันมาก เพราะจากการวิเคราะห์พัฒนาการของหลักสูตรของแต่ละมหาวิทยาลัยพบว่า สังคมวิทยาและมานุษยวิทยามีเนื้อหาผูกพันกันมากจนไม่อาจบอกได้ว่าวิชาใดจัดอยู่ในหมวดสังคมวิทยาหรือมานุษยวิทยา (ฉวีวรรณ ประจวบเหมาะ, 2530) ดังนั้น ในการศึกษาทฤษฎีทางสังคมวิทยาจึงมีการศึกษาทฤษฎีทางมานุษยวิทยาและชาติพันธุ์วิทยาซึ่งมีความเกี่ยวข้องกันด้วย (Timasheff, 1967)

หลักสูตรสาขาวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาในระดับปริญญาโทของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยมี 2 แห่ง คือ ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และคณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย, 2532) สำหรับหลักสูตรระดับปริญญาโทของมหาวิทยาลัยอื่นที่เป็นสาขาย่อยของสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ได้แก่ สาขาวิชามานุษยวิทยา ภาควิชามานุษยวิทยา คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร (ฉวีวรรณ ประจวบเหมาะ, 2530) สาขาประชากรศึกษา ภาควิชาศึกษาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ สาขาวิชาวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล (มหาวิทยาลัยมหิดล, ภัคดีวิทยาลัย, ม.ป.ป.) สาขาประชากรศาสตร์ คณะสถิติประยุกต์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2534) สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่และมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ภัคดีวิทยาลัยและคณะสังคมศาสตร์ ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา, ม.ป.ป.) และคณะพัฒนาสังคมสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2534) สาขาวิชาดังกล่าวนี้แม้จะเคยเป็นสาขาย่อยของสังคมวิทยา แต่ในปัจจุบัน หลักสูตรของแต่ละสถาบันที่เปิดสอนมีความเป็นอิสระแยกออกเป็นวิชาใหม่ที่ไม่เป็นสาขาย่อยของสังคมวิทยา ยกเว้นหลักสูตรของภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยยังคงนับสาขาประชากรศาสตร์เป็นสาขาย่อยของสังคมวิทยาอยู่ด้วย และผู้ที่เรียนจบในสาขานี้ก็ได้รับปริญญาสังคมวิทยามหาวิทยาลัยเช่นกัน ดังนั้น สถาบันที่เปิดสอนหลักสูตรปริญญาโทสาขาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาจึงมีเพียง 2 แห่งคือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

วิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาได้รับการสนับสนุนจากทางราชการเป็นอย่างมากเช่น การทำบัญชีศัพท์ทางสังคมวิทยา ซึ่งใช้เวลาถึง 8 ปี และหน่วยราชการต่าง ๆ ก็ต้องการผู้ที่มีความรู้ทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาเพื่อไปทำงานด้านการพัฒนา เช่น กระทรวงมหาดไทย กรมราชทัณฑ์ กระทรวงสาธารณสุข (เฉลิมศรี ธรรมบุตร และคนอื่น ๆ, 2530) นอกจากนั้นในนโยบายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับปัจจุบัน (พ.ศ. 2535-2539) ก็ได้เน้นให้มีการพัฒนาด้านสังคมและวัฒนธรรมมากขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรี, ม.ป.ป.) อันสอดคล้องกับเนื้อหาวิชาเรียนทางด้านสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา จากความต้องการดังกล่าวนี้เองทำให้ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีความพยายามที่จะยกฐานะจากภาควิชาขึ้นเป็นคณะ โดยใช้ชื่อว่า คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา เพื่อเพิ่มการพัฒนาศักยภาพในการผลิตบัณฑิตในสาขานี้มากขึ้น และเพื่อสนองต่อความต้องการของประเทศดังกล่าว (สัมภาษณ์ กิตติ อมตชีวิน, อาจารย์ประจำภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 21 กรกฎาคม 2536)

อย่างไรก็ตามก็ยังมีพบว่าคุณภาพของนักสังคมวิทยาและนักมานุษยวิทยาไม่สามารถสนองความต้องการของประเทศได้อย่างเพียงพอ เนื่องจากวัตถุประสงค์ของหลักสูตรต้องการที่จะผลิตผู้มีความรู้ความสามารถในการวิจัยเพื่อแก้ปัญหาสังคมและพัฒนาประเทศ แต่ผู้เรียนยังขาดการศึกษา ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม โดยเฉพาะงานเขียนและงานวิจัยที่เป็นพัฒนาการความรู้ใหม่ ๆ จึงทำให้ผลงานการวิจัยที่ผลิตขึ้นในสาขานี้ไม่สามารถนำไปแก้ปัญหาสังคมปัจจุบันได้อย่างตรงจุด (สุริชัย หวันแก้วและสุภางค์ จันทวานิช, 2530) อีกทั้งตัวผู้สอนเองก็ยังมีผลงานวิจัยในสาขานี้ น้อยเกินไป ความต้องการผลงานวิจัยในสาขานี้จึงมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ดังนั้นจึงควรส่งเสริมให้มาตรฐานทั้งในด้านงานสอนและงานวิจัยดีขึ้น โดยการสนับสนุนให้ผู้สอน และผู้เรียนได้อ่านงานเขียนที่มีประโยชน์และมีคุณค่าทางวิชาการทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาให้มากกว่าที่เป็นอยู่ (เฉลิมศรีธรรมบุตร และคนอื่น ๆ, 2530)

การสนับสนุนการศึกษาค้นคว้าและการอ่านของผู้ใช้เป็นหน้าที่ที่สำคัญสำหรับบรรณารักษ์ เพื่ออำนวยความสะดวกให้ผู้ผู้ใช้ได้เข้าถึงข้อมูลที่จะสามารถค้นคว้าและอ่านได้สะดวก โดยเฉพาะในการเรียบเรียงเพื่อผลิตงานเขียน บรรณารักษ์จึงควรศึกษาเพื่อให้ทราบว่าผู้ใช้ต้องการใช้ข้อมูลอะไรในการเรียบเรียงงานเขียน โดยอาจศึกษาจากการอ้างอิงซึ่งเป็นมารยาทอย่างหนึ่งของนักวิชาการที่จำเป็นต้องมีและยึดถือเป็นแนวปฏิบัติอยู่เสมอ (Ravetz, 1971) เพื่อแสดงหลักฐานยืนยันข้อความคิดอันจะเป็นแนวทางนำไปสู่ตัวสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่นำมาอ้าง (Cronin, 1987) การศึกษาเกี่ยวกับการอ้างอิงนี้จะทำให้บรรณารักษ์สามารถจัดหาเอกสารสิ่งพิมพ์ที่ตรงกับความต้องการของผู้ใช้ได้

นอกจากนั้น ในการเรียบเรียงงานเขียนเรื่องหนึ่ง ๆ ผู้เขียนยังต้องแสดงพฤติกรรมการใช้เอกสารเพื่อการอ้างอิง โดยมักจะดูจากการอ้างอิงในงานที่เคยมีผู้เรียบเรียงไว้เป็นแนวทาง พฤติกรรมการอ้างอิงจึงเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารที่แสดงการค้นพบของบุคคลหนึ่งได้ และเป็นการแสดงความเคารพในสิทธิเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาส่วนบุคคล ตลอดจนเป็นการสร้างความน่าเชื่อถือให้กับงานเขียนด้วย (Kaplan, 1965)

อย่างไรก็ตาม จากผลการศึกษาเกี่ยวกับการอ้างอิงที่ผ่านมาได้มีผู้กล่าวว่ายังขาดความเที่ยงตรงและความน่าเชื่อถือ เพราะข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการปฏิบัติของผู้ใช้ในการอ้างอิงยังไม่ปรากฏเด่นชัด (ประภาวดี สืบสนธิ์, 2530) การศึกษาพฤติกรรมการอ้างอิงจะสามารถทำให้รู้ถึงการปฏิบัติของผู้ใช้ในการอ้างอิงได้ และยังทำให้ผลการศึกษการอ้างอิงที่ปรากฏในงานเขียนมีความเที่ยงตรงและความน่าเชื่อถือมากขึ้นถ้าพฤติกรรมการใช้ตรงกับการอ้างอิงที่ปรากฏ (Broadus, 1977) แต่ก็ยังมีข้อจำกัดเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้ใช้ ได้แก่ พฤติกรรมการอ้างอิงที่ไม่ตรงกับความเป็นจริง เช่น ผู้ใช้อ้างอิงเอกสารไม่ครบทุกเรื่องที่ใช้ หรืออ้างอิงเอกสารที่มีได้ใช้ศึกษาโดยตรง เพียงแต่พบว่ามีอ้างอิงเอกสารเหล่านั้น

จากเรื่องที่เกี่ยวข้อง (Gupta and Nagpal, 1979) จากข้อสรุปนี้จึงมีผู้ศึกษาพฤติกรรมการอ้างอิงของผู้ใช้และได้ผลในทางสนับสนุนคือ Lipetz (1976) ได้ศึกษาพฤติกรรมการอ้างอิงเพื่อจัดกลุ่มผู้ใช้ พบว่า มีผู้ใช้งานกลุ่มไม่อ้างอิงข้อมูลที่ได้ศึกษาจริงในการนำมาเรียบเรียงงานเขียน

นอกจากนั้น ในการใช้สถานที่เก็บเอกสารที่ผู้ใช้ใช้ค้นคว้าทำให้การเลือกใช้เอกสารเพื่อการอ้างอิงถูกจำกัดได้ เช่น ในห้องสมุดที่ผู้ใช้ค้นคว้าอยู่นั้น ไม่มีเอกสารที่ผู้ใช้ต้องการ แต่มีอยู่ที่ห้องสมุดอื่น ซึ่งผู้ใช้ไม่สะดวกในการไปค้นคว้า ทำให้จำเป็นต้องใช้เอกสารเท่าที่มีอยู่ จึงมีการศึกษาพฤติกรรมการอ้างอิงของผู้ใช้จากการเลือกใช้สถานที่เก็บเอกสาร

Soper (1976) ได้ศึกษาพฤติกรรมของผู้ใช้จากการใช้เอกสารจากห้องสมุดส่วนตัว พบว่า อุปสรรคในการเข้าถึงตัวเอกสารเป็นเรื่องสำคัญที่มีผลกระทบโดยตรงต่อพฤติกรรมการอ้างอิงของผู้ใช้ นั่นคือ ผู้ใช้มักจะใช้ห้องสมุดส่วนตัวซึ่งสามารถเข้าถึงเอกสารได้สะดวกและรวดเร็วมากกว่าใช้ห้องสมุดอื่น

ในระยะต่อมาได้มีการศึกษาพฤติกรรมการอ้างอิงในขอบเขตที่กว้างออกไปอีก Prabha (1983) ได้ศึกษาพฤติกรรมการอ้างอิงของนักวิชาการในสาขาบริหารธุรกิจ พบว่า จากจำนวนเอกสารที่นักวิชาการนำมาอ้างอิง ซึ่งระบุว่ามีความสำคัญหรือจำเป็นมากสำหรับงานเขียน และได้ทำการศึกษาอย่างละเอียดนั้นน้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนเอกสารที่นำมาอ้างอิงทั้งหมด แต่เอกสารที่สำคัญและจำเป็นต่องานเขียนนั้น นักวิชาการได้ตั้งใจใช้เพื่องานเขียน โดยเฉพาะ และเอกสารส่วนมากที่นำมาอ้างอิงมักเป็นเอกสารส่วนตัว

สำหรับการศึกษาพฤติกรรมการอ้างอิงในประเทศไทย ได้มีผู้ศึกษาไว้คือ มารศรี ลือประเสริฐ (2530) ศึกษาพฤติกรรมการอ้างอิงของคณาจารย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่า อาจารย์จะศึกษาเอกสารที่ใช้สำหรับงานเขียนชิ้นนั้นโดยตรงอย่างละเอียดถี่ถ้วน โดยเอกสารที่อาจารย์ใช้เพื่อการอ้างอิงมากที่สุดคือ หนังสือ และแหล่งเก็บเอกสารที่อาจารย์ใช้มากที่สุดคือ ห้องสมุดส่วนตัว

การศึกษานี้แสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมการอ้างอิงของคณาจารย์นี้ทำให้ได้ผลออกมาเป็นพฤติกรรมในภาพรวมของคณาจารย์ทั้งสถาบัน ถ้ามีการศึกษาพฤติกรรมการอ้างอิงในแต่ละสาขาวิชา อาจทำให้ได้ผลที่แตกต่างออกไป งานวิจัยนี้จึงศึกษาการอ้างอิงและพฤติกรรมการอ้างอิงที่ปรากฏในงานวิจัยสาขาวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย โดยศึกษาการอ้างอิงเอกสารของผู้วิจัยสาขาวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาในด้านประเภท ภาษา อายุและขอบเขตเนื้อหาวิชาของเอกสาร นอกจากนี้ยังศึกษาพฤติกรรมการอ้างอิงของผู้วิจัยในด้านเหตุผลในการนำเอกสารมาอ้างอิง ความสำคัญของเอกสารที่นำมาอ้างอิง ความตั้งใจใช้เอกสารที่นำมาอ้างอิง และจำนวนเอกสารที่ใช้ในการเรียบเรียงงานเขียน

แต่มีได้นำมาอ้างอิง เพื่อนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการคัดเลือกทรัพยากรเข้าห้องสมุด
ที่ผู้ใช้ต้องการได้อย่างเที่ยงตรง โดยเฉพาะห้องสมุดที่เน้นในสาขาวิชาสังคมวิทยาและ
มานุษยวิทยา

วัตถุประสงค์ในการวิจัย เพื่อศึกษา

1. การอ้างอิงเอกสารของผู้วิจัยสาขาวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาในด้าน
ประเภท ภาษา อายุ และขอบเขตเนื้อหาวิชาของเอกสาร
2. พฤติกรรมการอ้างอิงของผู้วิจัยสาขาวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาในด้าน
เหตุผลในการนำเอกสารมาอ้างอิง ความสำคัญของเอกสารที่นำมาอ้างอิง ความตั้งใจใช้
เอกสารที่นำมาอ้างอิง และจำนวนเอกสารที่ใช้ในการเรียบเรียงงานเขียนแต่มีได้นำมาอ้างอิง

แนวเหตุผล

ผู้วิจัยสาขาวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาส่วนใหญ่ใช้หนังสือและวารสารที่เป็น
ภาษาอังกฤษในการอ้างอิง โดยเอกสารเหล่านั้นมักอยู่ในช่วงอายุ 6-10 ปี และเป็นเอกสาร
ในขอบเขตเนื้อหาวิชาสังคมวิทยามากกว่าด้านอื่น โดยมีเหตุผลในการอ้างอิงคือ เพื่อยืนยันว่า
ข้อมูลนั้นถูกต้อง และในการนำเอกสารมาอ้างอิงผู้วิจัยมีการพิจารณาว่าเอกสารนั้นมีความสำคัญ
และจำเป็นต่องานเขียน และตั้งใจใช้เอกสารที่สำคัญและจำเป็นนั้นเพื่องานเขียน โดยเฉพาะ
โดยจำนวนเอกสารที่ผู้วิจัยใช้ในการเรียบเรียงงานเขียนแต่มีได้อ้างอิงจะอยู่ในช่วง 0-2
รายการมากกว่าช่วงอื่น

ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษาและสำรวจการอ้างอิงและพฤติกรรมในการอ้างอิงของผู้วิจัยสาขาวิชาสังคมวิทยา
และมานุษยวิทยา จากการสอบถามผู้วิจัย และจากการอ้างอิงที่ปรากฏในรายการเอกสาร
อ้างอิงท้ายเล่มของรายงานการวิจัยและวิทยานิพนธ์สาขาวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาระดับ
ปริญญาโทบัณฑิตของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย ได้แก่

1. วิทยานิพนธ์ของนิสิตสาขาวิชาสังคมวิทยา สาขาวิชามานุษยวิทยาและสาขาวิชา
ประชากรศาสตร์ ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ตั้งแต่ปีการศึกษา 2533-2535 จำนวน 25 เล่ม และวิทยานิพนธ์ของนิสิตสาขาวิชา

สังคมวิทยา และสาขาวิชามานุษยวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2533-2535 จำนวน 33 เล่ม

2. รายงานการวิจัยของอาจารย์ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และรายงานการวิจัยของอาจารย์คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยครอบคลุมเฉพาะรายงานการวิจัยของอาจารย์ที่เขียนโดยผู้เขียนคนเดียว ซึ่งเป็นรายงานการวิจัยที่เสร็จสิ้นสมบูรณ์และได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่เป็นเล่มล่าสุด ตั้งแต่ปีการศึกษา 2533-2535 จำนวนทั้งหมดมีดังนี้คือ

รายงานการวิจัยของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 6 เล่ม

รายงานการวิจัยของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 6 เล่ม

การกำหนดประชากรที่ใช้ในการศึกษาเป็นวิทยานิพนธ์และรายงานการวิจัยของ 2 สถาบันนี้ เนื่องจากหลักสูตรสาขาวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาในระดับปริญญาโทบัณฑิตของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยมี 2 แห่งคือ ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และคณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ส่วนการกำหนดเอาวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2533-2535 และกำหนดเอารายงานการวิจัยฉบับที่เสร็จสมบูรณ์ในปีการศึกษาล่าสุด เนื่องจากเป็นปีการศึกษาที่ใกล้กับปีการศึกษาปัจจุบัน ซึ่งผู้ทำวิจัยยังสามารถจดจำเหตุการณ์การอ้างอิงของตนเองได้

การที่นับเอาวิทยานิพนธ์สาขาประชากรศาสตร์ ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยด้วยนั้น เนื่องจากหลักสูตรสาขาประชากรศาสตร์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นสาขาย่อยของสังคมวิทยาอย่างแยกกันไม่ออก และผู้ที่เรียนจบในสาขานี้ก็ถือว่าได้รับปริญญาสังคมวิทยามหาบัณฑิตเช่นกัน แต่ในการศึกษาค้างนี้ไม่นับรวมถึงวิทยานิพนธ์และรายงานการวิจัยสาขามานุษยวิทยาของมหาวิทยาลัยศิลปากร ไม่นับรวมถึงวิทยานิพนธ์และรายงานการวิจัยสาขาประชากรศึกษาและสาขาวิชาวิจัยประชากรและสังคมของมหาวิทยาลัยมหิดล และไม่นับรวมถึงวิทยานิพนธ์และรายงานการวิจัยสาขาวิชาประชากรศาสตร์ของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ตลอดจนไม่นับรวมถึงวิทยานิพนธ์และรายงานการวิจัยสาขาวิชาการพัฒนาสังคมของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ เนื่องจากหลักสูตรสาขาวิชาดังกล่าวของแต่ละสถาบันแยกตัวออกมาโดยไม่นับเป็นสาขาย่อยของสังคมวิทยา จึงไม่กำหนดให้อยู่ในขอบเขตการศึกษาค้างนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิเคราะห์เอกสารที่ศึกษาประเภท ภาษา อายุ และขอบเขต

เนื้อหาวิชาของ เอกสารที่ได้รับการอ้างอิง ในวิทยานิพนธ์และรายงานการวิจัยสาขาวิชาสังคมวิทยา และมานุษยวิทยา โดยเป็นวิทยานิพนธ์ในระดับปริญญาโทที่ผลิตของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย และเป็นการวิจัยเชิงสำรวจที่ศึกษาพฤติกรรมการอ้างอิงของผู้วิจัยจากการอ้างอิงที่ปรากฏใน รายการเอกสารอ้างอิงท้ายเล่มของวิทยานิพนธ์และรายงานการวิจัยสาขาวิชาดังกล่าว โดยทำแบบสำรวจจำนวนและรายชื่อรายงานการวิจัยของอาจารย์เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการวิจัย จากนั้นใช้แบบฟอร์มการวิเคราะห์การอ้างอิงและแบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

1. รวบรวมรายชื่อวิทยานิพนธ์สาขาวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยในประเทศไทย จากบัตรรายการของห้องสมุดของมหาวิทยาลัยที่เปิดสอนสาขาดังกล่าว และสร้างแบบสำรวจเพื่อรวบรวมจำนวนและรายชื่อรายงานการวิจัยของอาจารย์สาขาวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาโดยกำหนดรายชื่อรายงานการวิจัยของแต่ละท่านเฉพาะที่เป็นรายงานการวิจัยที่เขียน โดยผู้เขียนคนเดียว เป็นรายงานการวิจัยที่เสร็จสิ้นสมบูรณ์ และได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่เป็นเล่มล่าสุด

2. สร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล มี 2 แบบคือ

2.1 แบบฟอร์มการวิเคราะห์การอ้างอิง โดยแบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สำหรับบันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับวิทยานิพนธ์และรายงานการวิจัยที่นำมาใช้วิเคราะห์การอ้างอิง ได้แก่ ชื่อผู้แต่ง วิทยานิพนธ์/รายงานการวิจัย ปีที่พิมพ์ และชื่อสถาบัน

ตอนที่ 2 สำหรับบันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับการอ้างอิงที่ปรากฏในวิทยานิพนธ์/รายงานการวิจัย ได้แก่ ประเภท ภาษา อายุ และขอบเขตเนื้อหาวิชาของเอกสารที่ได้รับการอ้างอิง

2.2 แบบสอบถาม เพื่อศึกษาพฤติกรรมการอ้างอิงของผู้วิจัย ได้แก่ เหตุผลในการนำเอกสารมาอ้างอิง การพิจารณาถึงความสำคัญและความจำเป็นของเอกสารที่นำมาอ้างอิง ความตั้งใจใช้เอกสารที่นำมาอ้างอิง และจำนวนเอกสารที่ใช้แต่มิได้นำมาอ้างอิง

3. บันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับวิทยานิพนธ์และรายงานการวิจัยแต่ละเล่มที่นำมาใช้วิเคราะห์ลงในแบบฟอร์มการวิเคราะห์การอ้างอิงตอนที่ 1 และบันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับการอ้างอิงที่ปรากฏในวิทยานิพนธ์และรายงานการวิจัยลงในแบบฟอร์มการวิเคราะห์การอ้างอิงตอนที่ 2

4. ส่งแบบสอบถามพร้อมกับสำเนารายการอ้างอิงท้ายเล่มของวิทยานิพนธ์และรายงานการวิจัยให้แก่เจ้าของรายงานการวิจัยด้วยตนเอง และส่งให้แก่เจ้าของวิทยานิพนธ์ทางไปรษณีย์

5. เก็บรวบรวมข้อมูลโดยติดต่อบริษัทแบบสอบถามพร้อมสำเนารายการอ้างอิงท้ายเล่ม วิทยานิพนธ์และรายงานการวิจัยคืนจากเจ้าของรายงานการวิจัยด้วยตนเอง และจากเจ้าของ วิทยานิพนธ์ทางไปรษณีย์

6. วิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลโดยวิธีทางสถิติ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ การหาค่าร้อยละ การหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

7. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

8. รายงานผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงการใช้ออกสารของผู้วิจัยสาขาวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ในด้านประเภท ภาษา อายุ และขอบเขตเนื้อหาวิชาของเอกสารเพื่อเป็นแนวทางในการคัดเลือก ทรัพยากรเข้าห้องสมุดให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้

2. ทำให้ทราบพฤติกรรมการอ้างอิงของผู้ใช้ในด้านเหตุผลในการเลือกเอกสารมา อ้างอิง การพิจารณาถึงความสำคัญของเอกสารที่นำมาอ้างอิง ความตั้งใจใช้ออกสารที่นำมา อ้างอิงและจำนวนเอกสารที่ใช้ในการเรียบเรียงงานเขียนแต่มิได้อ้างอิง พฤติกรรมดังกล่าว จะแสดงถึงการใช้ออกสารที่แท้จริงของผู้ใช้อันจะเป็นการสร้างความน่าเชื่อถือในผลของการ ศึกษาการอ้างอิงที่ปรากฏในงานเขียน และสามารถนำไปใช้คัดเลือกทรัพยากรที่ผู้ใช้ต้องการ ได้อย่างเที่ยงตรง

คำอธิบายศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

พฤติกรรมการอ้างอิง หมายถึง วิธีการและการปฏิบัติของผู้ใช้ระหว่างการอ้างอิง ได้แก่ การคำนึงถึงเหตุผลในการเลือกเอกสารมาอ้างอิง การพิจารณาถึงความสำคัญและ ความจำเป็นของเอกสารที่จะนำมาอ้างอิง ความตั้งใจในการใช้ออกสารที่นำมาอ้างอิงและ จำนวนเอกสารที่ใช้ในการเรียบเรียงงานเขียนแต่มิได้อ้างอิง

เหตุผลในการอ้างอิง หมายถึง เหตุผลที่ผู้ใช้เลือกเอกสารมาอ้างอิงในงานเขียน ได้แก่ การอ้างเพื่อให้เกิดเครดิตเจ้าของงานเดิม อ้างเพื่อแจ้งให้ทราบถึงแหล่งที่มาของวิธีการ และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย อ้างเพื่อให้ผู้อ่านมีภูมิหลังเป็นพื้นฐานในการอ่านต่อไป อ้างเพื่อ ให้รายละเอียดอันจะนำผู้อ่านไปสู่เอกสารที่ไม่เป็นที่แพร่หลาย หรือเอกสารที่มีคุณค่าแต่มีผู้อ้างอิงน้อย อ้างเพื่อเป็นการยืนยันว่าข้อมูลข้อเท็จจริงนั้นถูกต้อง อ้างเพื่อสร้างความ

นำเชื่อถือให้กับบทความวิชาการของผู้เขียน อ้างเพื่อวิเคราะห์วิจารณ์งานเขียนของนักวิชาการคนอื่น ๆ และอ้างเพื่อกระตุ้นให้นักวิจัยตระหนักถึงงานวิจัยที่จะมีต่อมากในอนาคต

ความตั้งใจใช้เอกสาร หมายถึง ความตั้งใจของผู้ใช้ในการใช้เอกสารเพื่อการเรียบเรียงงานเขียน ได้แก่ ความตั้งใจใช้เอกสารเพื่อนำมาอ้างถึงในการเรียบเรียงงานเขียนนี้โดยเฉพาะ หรือไม่ได้ตั้งใจใช้เพื่องานนี้โดยเฉพาะแต่เคยใช้มาก่อนในอดีตหรือไม่ได้ตั้งใจใช้เลยแต่อ้างจากงานเขียนของผู้อื่นที่เคยอ้างไว้แล้ว

ความสำคัญของเอกสาร หมายถึง การพิจารณาของผู้ใช้ถึงความสำคัญและความสำคัญและความจำเป็นของเอกสารต่องานเขียนนั้น ได้แก่ ความสำคัญและจำเป็นมากสำหรับงานเขียนเพราะมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับงานเขียนนั้นโดยตรง หรือมีความสำคัญและจำเป็นบ้างเพราะมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับงานเขียนนั้นเพียงบางตอน หรือมีความสำคัญและจำเป็นต่องานเขียนน้อย หรือไม่มีเลย(จะอ้างถึงหรือไม่อ้างถึงก็ได้)